
ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

УДК 378.4 (477.51=438) (092)
DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-2-252-259

Забарний О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови,
літератури, культурології та журналістики
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
zabarniy007@gmail.com
orcid.org/0009-0007-6609-1717

**ПРОФЕСОР ЄВГЕНІЯ КОВАЛЕНКО ЯК ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКО –
ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ У НІЖИНСЬКІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ**

У статті проаналізовано характер і специфіку українсько-польських наукових зв'язків на початку XXI століття у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. З'ясовано місце та роль у їх становленні особистості професорки кафедри педагогіки університету Євгенії Іванівни Коваленко та вплив розроблених нею наукових проектів та заходів на подальше їх зміцнення. Прослідковано історію їх становлення та розвитку у другій половині XX – початку XXI століття. Наголошено на внескові польських та українських вчених та громадських організацій і об'єднань у формуванні незалежної української гуманітарної та педагогічної науки як частини спільного європейського простору. Проаналізовано низку наукових статей, які висвітлюють подальшу перспективу їх розвитку.

Українсько-польський науковий діалог двох європейських народів не припинявся навіть у найважчі часи політичних протистоянь. Певною квінтесенцією аналізу українсько-польської наукової педагогічної співпраці можна вважати міжнародну науково-практичну конференцію « Освіта і виховання в Польщі та Україні (XIX – XX ст.)», що пройшла в стінах Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя у травні 1998 року. Професор Євгенія Коваленко була ініціатором проведення 4 міжнародних конференцій, окрім вище згаданої, яка проходила спільно з Люблінським університетом імені М. Складовської-Кюрі, вона брала активну участь у підготовці та проведенні Другої міжнародної конференції «Інновації у вищій школі» у співдружності з університетом штату Айова (США), у якій брали участь більше 100 освітян з багатьох країн світу. Розмову ж про традицію українсько-польської наукової співпраці варто розпочати із викликів сучасності. Перспектива членства України в Європейському Союзі передбачає синхронізацію наукових проектів та законодавства щодо академічної освіти й стандартів. Саме польський досвід і допомога є чи не найбільшим на цій ділянці роботи. Шлях, який пройшла Польща та Україна за останні півстоліття у відновленні повноцінної власної національної державності, показали події сучасної російсько-української війни. Саме Польща зробила найбільший внесок у справі допомоги українським науковцям – від надання кафедр для викладання, кабінетів та лабораторій для наукової роботи, до численних грантів для забезпечення комфортних умов життя українським науковцям-біжінцям. Різними

науково-освітніми інстанціями була запроваджена низка ініціатив для підтримки українського інформаційного супротиву у світі.

У статті розкриті перспективи подальшого розвитку українсько-польських наукових зв'язків та зближення освітньо-культурницьких традицій.

***Ключові слова:** українсько-польські наукові зв'язки, науково-практична конференція «Освіта і виховання в Польщі та Україні», Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, біографічний підхід до аналізу, полоністика, спілка «Астер».*

Постановка проблеми. Досвід перебудови суспільства свідчить про те, що реформування системи державного устрою, і передусім зміна менталітету, вимагають надзвичайного терпіння і праці. Еволюція суспільної свідомості триває довше, ніж хотілося б реформаторам, та й витримка суспільства має свої межі. А тому ми повинні з пошаною і розумінням поставитися до досягнень незалежної України, належно оцінити рівень перетворень і проблем, які ще належить подолати. З 1991 року в Україні закладені конституційні та юридичні підвалини для функціонування правової держави. Зросла також активність неурядових організацій. Україна стала визнаним і активним суб'єктом європейської політики. А що найважливіше – в незалежній Україні вже виросло покоління вільних від ідеологічних чи національних упереджень людей, які почуваються українцями і бачать майбутнє України в об'єднаній Європі. Зміни в розвитку сучасної освіти, що зумовлені необхідністю інтеграції національної освіти в європейський освітній простір потребують підготовки педагогічних працівників нової генерації, здатних до особистісного професійного зростання. Саме на цьому етапі роботи і слід звертатися до досвіду наших попередників, якими апробовані новітні шляхи у розвитку педагогічної науки. До таких, поза сумнівом, і належить професор Євгенія Іванівна Коваленко.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Робота у напрямі осмислення здобутків українсько-польської інтелектуальної співпраці надзвичайно активізувалася після відновлення незалежності України. До прикладу ґрунтовне дослідження Євгена Нахліка «Вітчизняні студії українсько-польських літературних зв'язків і типології (2000–2019)» [1], де увага знов ж таки зосереджена на часовому відтинку у двадцять років, і водночас окреслено велетенські пласти українсько-польської співпраці у галузі філології. Ще одна праця вченого «Здобутки українсько-польської літературної компаративістики в незалежній Україні» [2] аналізує шляхи забороненого у Радянському Союзі й відновленого у незалежній Україні наукового напрямку компаративістики. Прикметно, що у фарватері сучасної української компаративістики саме українсько-польські зв'язки. Також доречно згадати знакові дослідження сучасних українських і польських професорів-філологів С. Козака, Р. Радишевського, А. Корнієнко, Я. Лавського, Я. Поліщука, О. Гнатюк, А. Матусяк, О. Харлан, В. Моренця, Г. Корбич, К. Котинської, Р. Купідурі, В. Назарука, Л. Демської-Будзуляк, Г.Самойленка, а також педагогів В.Кременя, О. Сухомлинської, Н. Ничкало, О.Семенова, М. Вовк, О. Фаст, Г. Філіпчук та інших.

Науковий огляд слугує своєрідним моніторингом якості освіти в Україні і Польщі, мета якої – формування творчих особистостей, готових працювати в умовах технологічних або ринкових змін у суспільстві.

Мета статті: схарактеризувати українсько - польське партнерство як пріоритет інтернаціоналізації у сфері сучасної освіти й науки, як чинник поступу педагогічної науки на основі конструктивної взаємодії українських і польських закладів освіти та наукових установ.

Виклад основного матеріалу. Щоб у повній мірі осягнути озвучену тему мого виступу слід заглибитися у біографію Євгенії Іванівни, зокрема у її дитинство.

Євгенія Сікора (прізвище до шлюбу) народилася 8 березня 1940 року в селі Воля-Обшанська Белгородської гміни Люблінського воєводства (Польща) в ополеченій українській селянській родині. Її дитячі роки припали на час воєнного лихоліття.

У родині розмовляли як українською так і польською мовами, а тому польську мову знали і розуміли усі діти. За спогадами Євгенії Іванівни, мама і татко по неділях ходили до костелу, проте дітей з собою не брали. На той час Польща була вже захоплена фашистами. Німецьке командування прагнуло примусово завербувати місцевих чоловіків до свого війська, а тому більшість з них, у тому числі й батько Євгенії, Сікора Іван Іванович, пішли в ліси і з часом об'єдналися в партизанські загони, влилися до армії Людової, чинили опір загарбникам. У 1943 році батько загинув у бою із загарбниками. Фашисти люто помстилися за дії вояків і одного березневого ранку спалили село, а всіх людей погнали на розстріл до рову за селом, і лише заступництво одного з поляків, що в останні хвилини привіз дозвіл забрати цих людей під свою опіку, врятувало жителів від трагедії. З тих пір у дитячому серці Жені оселилася повага і любов до польського народу.

Але це не врятувало від геноциду радянського. Прийшла сумнозвісна операція «Вісла». Після звільнення території Польщі радянськими військами родина полеглого Івана Сікори, разом з іншими українськими родинами, примусово була переселена в СРСР. Довелося полишити все: садибу, господарство, землю... Спасибі польським сусідам, що лишалися, хоч худобу викупили, якісь кошти на лихі часи дали...

Родині Сікор поталанило. Їх залишили в Україні. А тисячі інших родин розселили по усьому Сибіру (маму професора Олександра Астаф'єва вислали аж на острів Сахалін, де власне він і народився). Сім'ю Сікор було направлено в село Грушівка Ново-Василівського (нині Токмацького) району Запорізької області. Було не переливки... Мати Євдокія Семенівна була неписьменною, самотужки виховувала четверо дітей: меншій Жені – 3 роки, старшому братові – 8. Отож, трудове життя Євгенії Сікори розпочалося ще до навчання в школі, коли її, шестилітню дівчинку, ранньою весною голодного 46-го року взяла до себе рідна тітка – випасати гусей. Так, протягом чотирьох років вона разом з навчанням мусила працювати.

Незважаючи на тяжку працю повоєнних років, селянки пізніми вечорами при каганцях (у хатах не було ні радіо, ані електрики) з ініціативи місцевої вчительки Олени Кирилівни Карпової часто збиралися в родині тітки (в неї була велика світлиця), щоб поспілкуватися, поспівати пісень та послухати твори з української класики (Нечуя-Левицького, Франка, Лесі Українки та ін.), які читала вчителька. Дівчинці Жені Олена Кирилівна здавалась ідеальною людиною, яку вона прагнула наслідувати в усьому, і вже тоді прийняла для себе рішення, що, коли виросте, обов'язково стане вчителькою [3, с. 5–7].

Мрія юнки здійснилася. Після закінчення з Похвальною грамотою Грушівської семирічки Євгенія Сікора вступає у 1954 році до Гуляйпільського педучилища, яке через рік зазнало реорганізації і було переведено до міста Нікополя та об'єднане з місцевим Нікопольським педучилищем, що на Дніпропетровщині. Відмінне навчання студентка Сікора активно поєднує з громадською роботою: вона член комітету комсомолу училища, редактор стінгазети закладу. У 1957 році за сумлінне навчання й активність у громадській роботі Нікопольський міськомком комсомолу направляє її у складі делегації Дніпропетровської області для участі у VI Всесвітньому фестивалі молоді і студентів до Москви. Це доводить і той факт, що батько Євгенії Іванівни воював і загинув у складі армії Людової (а не Крайової), бо біографії усіх учасників студентського форуму з радянського боку прискіпливо перевіряло пильне КДБ. Участь у фестивалі енергетично наснажило молодого педагога, утвердило у переконаннях.

У 1958 році Євгенія Сікора з відзнакою закінчує Нікопольське педучилище. Їй пропонують обійняти посаду третього секретаря міському комсомолу в Нікополі, проте дитяча мрія стати сільською вчителькою не полишає її. Євгенія Іванівна починає працювати вчителькою початкових класів у сільській школі. До роботи ставилася творчо, хоча і відчувала, що їй бракує знань з педагогіки та психології. Коли в Запорізькому педагогічному інституті у 1960 році відкрився педагогічний факультет, що готував викладачів педагогіки і психології для педагогічних училищ і методистів з

дошкільного виховання, вона, маючи диплом з відзнакою і дворічний стаж роботи сільської вчительки, без труднощів вступає на навчання за даною спеціальністю.

За період навчання в інституті особливий інтерес для неї становили дисципліни психолого-педагогічного циклу, зокрема проблеми розвитку особистості, становлення і розвиток різних дидактичних та виховних систем, педагогічна спадщина видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів. Факультет проходив становлення разом з викладачами й студентами. Значний вплив на формування наукових інтересів Євгенії Іванівни мали визнані сьогодні в Україні науковці: академік, доктор педагогічних наук, професор Богуш Алла Михайлівна, доценти, кандидати наук Голева Зоя Василівна, Котляр Володимир Пилипович, Білоусова Зінаїда Василівна, Іванова Олена Кирилівна. На третьому курсі під керівництвом доцента Олени Іванової Євгенія Сікора виконує свою першу наукову роботу на тему: «Дидактичні ігри як засіб творчого розвитку старших дошкільників», виступає з доповіддю на студентській науково-практичній конференції. Відмінниця навчання, вона бере активну участь у житті групи, курсу, факультету та інституту в цілому, будучи обраною комсоргом групи, секретарем комсомольського бюро факультету, членом, а згодом заступником і секретарем комітету комсомолу інституту. З третього курсу і до кінця навчання у вузі Євгенія Іванівна – Ленінський стипендіат інституту [3, с. 8–11].

Після закінчення Запорізького педагогічного інституту в 1964 році обдарованій випускниці ректорат пропонує посаду асистента кафедри педагогіки. Вона погоджується, бо у вузі Женя Сікора зустріла своє кохання. У серпні 1964 року вона одружується з Володимиром Коваленком, на той час студентом третього курсу факультету іноземних мов. Народження першої доньки (1965), а згодом закордонне відрядження чоловіка на роботу до Єгипту (1966–1970) перервало педагогічну діяльність молодого науковця.

У 1970 році, повернувшись на батьківщину, Євгенія Коваленко працює викладачем кафедри педагогіки Запорізького педагогічного інституту. Одночасно вона прикріплюється пошукачем до кафедри педагогіки Київського державного педагогічного інституту ім. М.Горького (нині Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова). У 1972 році вступає до аспірантури цього закладу. Молоду дослідницю зацікавила тема: «Педагогічна діяльність і погляди Януша Корчака», але після відомих подій у Чехословаччині, за вказівкою ЦК КПУ, ця тема була під забороною. Оскільки Євгенію Іванівну як викладача вищої школи цікавив зарубіжний досвід, вона взялася за дослідження проблем дидактики у Польщі, маючи вже певні життєві орієнтири та переконання. У січні 1976 року Євгенія Коваленко успішно виконала та захистила кандидатську дисертацію на тему: «Проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів в педагогіці вищої школи Польської Народної Республіки». На сторінках педагогічних фахових видань (журналів «Радянська школа», «Проблеми вищої школи» та ін.) з'являються її наукові статті: «Підхід до проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів у вищій школі Польської Народної Республіки». Проблеми вищої школи. Шляхи удосконалення вищої освіти: збірник. Київ: Вища школа, 1974; «Питання проблемного навчання студентів у педагогіці ПНР». Радянська школа. 1975. № 12. С. 94–101; «Деякі аспекти контролю знань в педагогіці ПНР» // Проблеми удосконалення навчального процесу в педагогічному вузі: збірник. Київ: КДПІ, 1975. С. 32–33; «Розвиток творчої активності студентів в період педагогічної практики в школах ПНР»; Вища і середня педагогічна освіта: збірник. Київ: Вища школа, 1975. С. 116–121 [3, с. 15].

Навчання в аспірантурі практично завершило її професійне становлення. У науково-педагогічній діяльності дослідники наукової спадщини професора Євгенії Іванівни Коваленко виділяють два періоди: запорізький і ніжинський.

Не буду зупинятися на запорізькому періоді діяльності Євгенії Коваленко, він не входить до проблематики мого дослідження, окреслю лише його хронологічно – 1975–1987 роки. Тезово відзначу, що включав цей період у життя педагога більш як десятирічну роботу на посаді декана педагогічного факультету (грудень 1975 – липень

1986), завідувача підготовчого відділення, старшого наукового співробітника, завідувача науково-дослідною лабораторією. У 1981 році Євгенії Іванівні присвоєно вчене звання доцента. У цей період відбулася ще одна приємна подія в житті родини Коваленків – народження доньки Наталії (1978). Посаду декана Євгенія Іванівна обіймала до реорганізації інституту в університет і переведення педагогічного факультету в Бердянськ. За плідну роботу в Запорізькому вишій Міністерства народної освіти України нагородило доцента Євгенію Коваленко знаком «Переможець соціалістичного змагання» та Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

У Ніжинському державному педагогічному інституті Є. І. Коваленко розпочала свою діяльність 2 січня 1988 року на посаді доцента кафедри педагогіки. Через кілька місяців ректор інституту проф. Ф.С.Арват запропонував їй очолити кафедру педагогіки, і в кінці серпня 1988 року Рада інституту обирає її завідувачем кафедри педагогіки. На цій посаді вона працювала понад 35 років. За цей час їй вдалося згуртувати колектив та утвердити авторитет кафедри не лише у вузі, а й в Україні [7, с. 367].

З перших місяців свого перебування у Ніжині Євгенія Іванівна активно включається в роботу по відновленню україно-польських наукових зв'язків. На цей час в Ніжинському педінституті тема україно-польських культурницьких відносин була в сфері наукового зацікавлення професора Григорія Самойленка, доцента, а згодом професора, Олександра Астаф'єва, доцента Ольги Ростовської, доцента Станіслава Солтана, доцента В'ячеслава Сікорського, старших викладачів Олександра Гадзинського та Ольги Гроздовської. Доцент Павло Михед досліджував творчість Миколи Гоголя в контексті його зв'язків з польськими друзями. Тобто у Ніжині було те наукове осереддя навколо якого можна було організовувати об'єднавчу роботу.

Безперечно багатогранні обов'язки завідувача кафедри інституту, а згодом університету охоплювали велике коло питань, але Євгенія Іванівна уміла виділяти пріоритетні і залучати до вирішення їх своїх молодших колег з кафедри. Так, коли у середині 90-х років з ініціативи Фелли Феліксівни Білінської почалися об'єднавчі процеси згуртування мешканців Ніжина польського походження у спілку поляків «Астер» Євгенія Іванівна підтримала цю ініціативу і доручила члену своєї кафедри доценту Аллі Василюк активно долучитися до цієї роботи [5]. А сама зосередилася на питаннях організації Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта й виховання в Польщі й Україні (XIX–XX ст.)». Ця конференція відбулася у Ніжині в травні 1998 року. Її ініціювали Ніжинський державний педагогічний університет імені Миколи Гоголя та Університет імені Марії Складовської-Кюрі з Люблена. Проводилася конференція під егідою Міністерства освіти та Академії педагогічних наук України. В роботі конференції взяв активну участь Генеральний Консул Польщі в Києві пан Казімеж Хиц. Учасниками конференції стали науковці Академії педагогічних наук України – академіки Н.Г. Ничкало та О.В. Сухомлинська, науковці вузів Польщі – доктори педагогічних наук, професори Франтішек Шльосек (Рики), Чеслав Кампський (Люблін), Казімеж Чернецький (Катовіце), Іоланта Вільш (Ченстохова) та науковці більшості вузів України – Києва, Львова, Рівного, Тернополя, Житомира, Кам'янця-Подільського, Чернігова, Запоріжжя, Харкова, Івано-Франківська, Чернівців, Луцька та Ніжина. На конференції було заслухано понад сто доповідей з актуальних проблем розвитку освіти в Україні та Польщі. Не буду перелічувати тематику виступів доповідачів, це займе забагато часу. Зазначу лише, що з власним тривалими дослідженнями розвитку проблем дидактики вищої школи Польщі учасників конференції познайомила доцент Євгенія Коваленко [4, с. 45].

Конференція за пропозицією академіка Н.Г. Ничкало завершилася проведенням установчих зборів щодо створення українсько-польського педагогічного товариства і обранням його президії та голови – директора Інституту професійної педагогіки та психології АПН України, академіка, доктора філософських наук, професора Івана Андрійовича Зазюна. За наслідками конференції видано науковий збірник у двох частинах «Освіта і виховання в Польщі та Україні (XIX–XX ст.)» упорядником і головним редактором якого стала Євгенія Іванівна [4]. Ця конференція стала стартовим

майданчиком для розвитку в Ніжинській вищій школи українсько-польських наукових зв'язків. У подальші роки до Польщі з метою вивчення досвіду в'їздили керівники нашого навчального закладу професори Василь Яковець (Люблін), Олександр Бойко (Краків), доцент Олександр Самойленко (Варшава), декани факультетів Світлана Тезікова та Олександр Забарний (Жешов).

За останнє десятиліття сформувалася нова молода генерація дослідників українсько-польських історичних та освітніх відносин до яких я відношу кандидатів історичних наук, доцентів Олександра Самойленка, Юрія Давиденка, Юлію Кузьменко, Максима Потапенка, кандидата філологічних наук, доцента Валентину Пугач, кандидата педагогічних наук Юлію Новгородську, кандидата психологічних наук Марію Наконечну та інших. Зміцніли і культурницькі зв'язки. Неодноразовим учасником мистецьких фестивалів у Польщі був Молодіжний хор «Світич» Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя під керівництвом професорів Людмили Шумської та Людмили Костенко [6, с. 73]. Гран-прі у Варшаві, Люблені, Вроцлаві і цей перелік можна продовжити. Гоголівський університет став базою для проведення Фестивалю польської культури, яку проводить спілка «Астер» спільно з Посольством республіки Польща в Україні. Останній з них, попри війну, відбувся у 2024 році.

У період з 2000–2024 року в університетах Республіки Польща як «професор-гість» виступили науковці з Ніжинського університету Олександр Астаф'єв (Варшавський університет), Валентина Хархун (університети в Люблені та Варшаві), Олександр Бойко (Ягелонський університет в Кракові).

У 2003 році рішенням Міністерства освіти та науки України Євгенії Іванівні Коваленко було присвоєно звання «професор». Нею була проведена велика організаторська та наукова робота. Багаторічне завідування науковою кафедрою, керівництво аспірантами, введення їх на царину науки (Є. Коваленко підготувала 19 кандидатів педагогічних наук). Впорядкування та редагування наукового видання категорії Б «Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки». На сьогодні цей збірник має аж 76 номерів. У багатьох з них надавалося місце для публікації матеріалів про розвиток українсько-польських наукових та освітніх зв'язків.

Значно розширила свою діяльність і культурно-просвітницька Спілка «Астер». Зареєстрована як громадська організація 1 березня 1999 року (перший президент - доцент кафедри педагогіки Алла Василюк; після її від'їзду з Ніжина, президентом була обрана Феліса Белінська, яка керувала осередком понад 15 років; з 2018 року президентом обрана її донька – Вероніка Мурашко, а віце-президент, керівник університетського Центру польських студій доцент Максим Потапенко) за ці роки вона провела значну роботу: відродження в місті польської релігійної громади, будівництво костелу, впорядкування збірок «Поляки в Ніжині» (вийшло вже 10 випусків), проведення мистецьких фестивалів, популяризація вивчення польської мови – ось далеко не повний перелік добрих справ цього осередку [8, с. 178].

Університетський навчально-науковий Центр польських студій заснований у 2018 році. У сфері його наукових інтересів проведення українсько-польських літніх шкіл молоді та студентів (такі школи проводилися у 2017, 2018, 2019 роках); підготовка і впорядкування культурологічних та біографічних збірок «Поляки в Ніжині»; упорядкування каталогу у двох книгах «Стародруки 18-початку 19 століття з колекції «Polonica»; підготовка до видання наукових монографій (Г.В. Самойленко, О.Г. Самойленко «Поляки в Ніжині та їх роль у розвитку культури міста») [8]. І за всіма цими добрими справами стоїть пам'ять про фундаторів науки у нашому закладі, світлої пам'яті, професорів Василя Яковця, Григорія Самойленка та Євгенії Коваленко.

Висновки. Українсько-польські інтелектуальні й наукові зв'язки у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя завжди були рівними, видимими, відчутними, доволі широкими. І в цьому велика заслуга професора Євгенії Іванівни

Коваленко. На сьогодні її учні, вихованці створеної нею педагогічної школи, розбудовують і поглиблюють їх, творять простір порозуміння, спільної мови та цінностей для обох вільних європейських народів.

Література

1. Нахлік Є. Вітчизняні студії українсько-польських літературних зв'язків і типології (2000–2019). *Київські полоністичні студії*. Том XXXVI. С. 235–262.
2. Нахлік Є. Здобутки українсько-польської літературної компаративістики в незалежній Україні. *Київські полоністичні студії*. Т. 36 (2020). С. 169–201.
3. Коваленко Євгенія Іванівна: бібліографіч. покажч. / уклад.: Н. І. Белкіна, Ю. Г. Новгородська. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2009. 53 с. (Викладачі Ніжинської вищої школи).
4. Освіта і виховання в Польщі і Україні (XIX – XX ст.): матеріали міжнародної науково-практичної конференції / упорядкув. і заг. ред. Є. І. Коваленко. Ніжин: НДПУ, 1998. Част. I. 260 с.; Част. II. 265 с. ISBN 966-7391-08.
5. Поляки в Ніжині: зб. стат. та матер. Вип. I. / упоряд. Ф. Белінська. Київ: Знання України, 2002. 144 с. ISBN 966-7999-19-X
6. Поляки в Ніжині: зб. стат. і матер. Вип. II. / упоряд. Ф. Белінська. Ніжин: ТОВ «Аспект-Поліграф», 2004. 216 с. ISBN 966-8276-96-5.
7. Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Ніжинська вища школа: сторінки історії. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя; ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. 420 с. ISBN 966-340-092-7
8. Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Поляки в Ніжині та їх роль у розвитку культури міста (XVII–XXI століття): монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2019. 210 с. ISBN 978-617-527-197-1

References

1. Nakhlik Ye. Domestic Studies of Ukrainian-Polish Literary Relations and Typology (2000–2019) [Vitchyzniani studii ukrainsko-polskykh literaturnykh zviyazkiv i typolohii (2000–2019)] // Polish Studies of Kyiv. Volume XXXVI. p. 235-262.
2. Nakhlik Ye. Achievements of Ukrainian-Polish Literary Comparative Studies in Independent Ukraine [Zdobutky ukrainsko-polskoi literaturnoi komparatyvistyky v nezalezhnii Ukraini] // Polish Studies of Kyiv. Volume 36 (2020). p. 169-201.
3. Kovalenko Yevheniia Ivanivna: bibliographic index./ compiled by N.I. Belkina, Y.G. Novgorodska - Nizhyn: Nizhyn Gogol State University, 2009. 53 p. (Teachers of Nizhyn Higher School).
4. Education and upbringing in Poland and Ukraine (XIX - XX centuries). Materials of the international scientific and practical conference./ Complit. and general ed. Y. I. Kovalenko. Nizhyn, NDPU, 1998. Part. I. - 260 p.; Part II - 265 p. ISBN 966-7391-08. - 6.
5. Poles in Nizhyn: Collection of articles and materials. Vol. I. / compiled by. F. Belinska. K.: Znannya Ukrainy, 2002. - 144 c. ISBN 966-7999-19-X
6. Poles in Nizhyn: Collection of statistics and materials. Volume II / compiled by. F. Belinska. Nizhyn: Aspect-Polygraph LLC, 2004. 216 p. ISBN 966-8276-96-5.
7. Samoilenko H.V., Samoilenko O.H. Nizhyn Higher School: Pages of History - Nizhyn: Publishing House of Nizhyn Gogol State University; Aspect-Polygraph Publishing House, 2005. 420 p. ISBN 966-340-092-7
8. Samoilenko G.V., Samoilenko O.G. Poles in Nizhyn and their role in the development of the city's culture (XVII-XXI centuries). Nizhyn: NDU named after M. Gogol, 2019, 210 p. ISBN 978-617-527-197-1

Zabarny O. V.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Ukrainian Language, Literature, Cultural Studies and Journalism

Nizhyn Mykola Gogol State University
 zabarniy007@gmail.com
 orcid.org/0009-0007-6609-1717

PROFESSOR EUGENIA KOVALENKO AS A FOUNDER OF UKRAINIAN-POLISH SCIENTIFIC RELATIONS IN NIZHYN HIGHER SCHOOL

The article analyzes the nature and specificity of Ukrainian-Polish scientific relations at the beginning of the 21st century at the Nizhyn State University named after Mykola Gogol. The place and role in their formation of the personality of the Department of Pedagogy professor of the University Evgenia Ivanovna Kovalenko and the influence of the scientific projects and events developed by her on their further strengthening have been clarified. The history of their formation and development in the second half of the 20th - early 21st centuries is traced. The contribution of Polish and Ukrainian scientists and public organizations and associations in the formation of an independent Ukrainian humanitarian and pedagogical science as part of a common European space is emphasized. A number of scientific articles covering the further prospect of their development are analyzed.

The Ukrainian-Polish scientific dialogue between the two European peoples did not stop even in the most difficult times of political confrontation. A certain quintessence of the analysis of the Ukrainian-Polish scientific pedagogical cooperation can be considered an international scientific and practical conference "Education and upbringing in Poland and Ukraine (XIX-XX centuries)," which was held in the walls of the Nizhyn M. Gogol State Pedagogical University in October 1998. Professor Evgenia Kovalenko was the initiator of 4 international conferences, in addition to the one above, which was held together with the University of Lublin named after M. Skłodowska-Curie, she took an active part in the preparation and conduct of the Second International Conference "Innovations in Higher Education" in collaboration with the University of Iowa (USA), which was attended by more than 100 educators from many countries.

The conversation about the tradition of Ukrainian-Polish scientific cooperation should begin with the challenges of our time. The prospect of Ukraine's membership in the European Union involves the synchronization of scientific projects and legislation on academic education and standards. It is Polish experience and assistance that is perhaps the greatest in this area of work. The path that Poland and Ukraine have passed over the past half century in restoring their full-fledged national statehood was shown by the events of the modern Russian-Ukrainian war. It was Poland that made the greatest contribution to helping Ukrainian scientists - from the provision of departments for teaching, classrooms and laboratories for scientific work, numerous grants to ensure comfortable living conditions for Ukrainian refugee scientists. Various scientific and educational institutions have introduced a number of initiatives to support Ukrainian information resistance in the world.

The article reveals the prospects for further development of Ukrainian-Polish scientific relations and rapprochement of educational and cultural traditions.

Key words: *Ukrainian-Polish scientific relations, scientific-practical conference "Education and upbringing in Poland and Ukraine," Nizhyn Gogol State University, biographical approach to analysis, polonistics, union "Aster."*